

YTTRANDE
2014-11-27

Ärendnr:
NV-07262-14

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2290
103 17 STOCKHOLM

**KOMPLETTERING AV ÖVERKLAGANDE SAMT BEGÄRAN OM
INHIBITION**

KLAGANDE:

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

MOTPART:

Boliden Mineral AB, 556231-6850
932 81 Skelleftehamn

ombud:

Advokaten Felicia Terenius och jur. kand.
Martin Johansson
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711, 111 87 Stockholm

SAKEN:

Boliden Mineral AB - angående fortsatt
och utökad verksamhet vid Aitikgruvan,
Gällivare kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE:

Mark- och miljödomstolen vid Umeå
tingsrätts deldom med mål nr M 3093-12,
meddelad den 3 oktober 2014

1. NATURVÅRDSVERKET'S YRKANDEN

1.1 Naturvårdsverket yrkar att Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens deldom från 3 oktober 2014 och avslår Boliden Mineral AB:s (bolaget) ansökan om tillstånd.

1.2 För det fall mark- och miljödomstolens dom inte upphävs yrkar Naturvårdsverket att det anges att tillståndet inte får tas i anspråk förrän den ekonomiska säkerheten har godkänts. Vi yrkar vidare att storleken på den ekonomiska säkerheten ska ökas.

1.3 För det fall mark- och miljödomstolens dom inte upphävs yrkar Naturvårdsverket vidare att det för energieffektivitet föreskrivs ett utredningsvillkor enligt följande.

Bolaget ska under en provotid utreda vilka energieffektiviseringsåtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, kostnader för dessa och uppskattad energibesparing per åtgärd samt vilka åtgärder som bolaget åtar sig att genomföra och motivering till varför det enligt bolaget är orimligt enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att genomföra övriga redovisade åtgärder. Av utredningen ska även framgå energieffektiviseringsåtgärdernas påverkan på energiåtgång per ton slig respektive ton malm. Utredningen ska genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten och inges till mark- och miljödomstolen senast två år efter att tillståndet tagits i anspråk.

1.4 Naturvårdsverket yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ska meddela prövningstillstånd

1.5 Naturvårdsverket yrkar vidare om inhibition av det meddelade verkställighetsförordnandet

2. GRUNDER

Naturvårdsverket åberopar till stöd för sitt överklagande samtliga grunder och omständigheter som vi anfört i Mark- och miljödomstolen samt vad som anförts i ingivet överklagande och i denna komplettering av överklagandet.

Naturvårdsverket menar att på det befintliga underlaget så saknades förutsättningar för mark- och miljödomstolen att meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (MB) s.k. Natura 2000-tillstånd. Vi menar vidare att det inte heller är möjligt att med stöd av 22 kap. 27 § MB skjuta upp sådana frågor som har direkt samband med påverkan på Natura 2000-området på så sätt som skett i den överklagade domen. Det saknades således förutsättningar för mark- och miljödomstolen att lämna tillstånd till verksamheten.

Det är inte visat att verksamheten uppnår en tillräcklig skyddsnivå enligt 25 § 4 p. och 71 § utvinningsavfallsförordningen (2013:319). Det är heller inte visat att

verksamheten kan bedrivas på ett sådant sätt att olägenheterna för människors hälsa och miljön kan begränsas i tillräcklig utsträckning för att verksamheten ska kunna tillåtas enligt 2 kap. MB. Det saknades därmed förutsättningar för mark- och miljödomstolen att meddela tillstånd även på denna grund.

Tillståndet kan enligt vår uppfattning inte tas i anspråk förrän den ekonomiska säkerheten är godkänd. Det strider mot 16 kap. 3 § MB och bakomliggande direktiv att, såsom mark- och miljödomstolen beslutat, endast kräva att säkerheten ska vara inlämnad för prövning senast fyra månader efter det att tillståndet vunnit laga kraft.

Vi menar vidare, på samma grunder, att det var fel av mark- och miljödomstolen att besluta att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte vunnit laga kraft. Något krav på ekonomisk säkerhet kopplat till verkställigheten, annat än för vattenverksamheten, finns inte. Mark- och miljödomstolen har därmed tillåtit att befintlig och utökad verksamhet kan komma att bedrivas utan att tillräcklig ekonomisk säkerhet finns.

Vad gäller energieffektiviseringsåtgärder anser Naturvårdsverket, i motsats till mark- och miljödomstolen, att de ska regleras mot bakgrund av den stora energianvändningen, teknikutvecklingen inom området och de möjligheter som rimligen finns till energieffektivisering. På vilket sätt regleringen ska ske kan inte avgöras förrän efter att det har utretts vilka energieffektiviseringsåtgärder som är rimliga att kräva att bolaget ska vidta.

3. UTVECKLING AV TALAN

3.1. Sammanfattande bedömning gällande tillståndsfrågan

Vi menar att det var fel av mark- och miljödomstolen att lämna ett Natura 2000-tillstånd till verksamheten. Detta betyder att tillstånd till verksamheten heller inte borde ha lämnats. Vi menar att det föreligger tvivel ur ett vetenskapligt perspektiv vad gäller verksamhetens skadliga inverkan på omgivningen, framför allt vad gäller påverkan efter att avfallsanläggningarna har stängts.

Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten (HaV), väckte en rad frågor under prövningen i mark- och miljödomstolen. Dessa frågor besvarades inte på ett tillfredsställande sätt vare sig av bolaget i underlaget eller av domstolen i den överklagade domen. Det är uppenbart att det kvarstår vetenskapliga tvivel om bolaget kommer att nå den skyddsnivå det har avsett med föreslagna efterbehandlingsåtgärder, om denna skyddsnivå är tillräcklig, och om effekten av de utsläpp som kommer att uppstå från verksamheten. Vi menar att det inte finns något utrymme i lagstiftning och praxis att skjuta upp frågor som är avgörande för tillståndet på det sätt mark- och miljödomstolen gjort.

Det är vidare så att försiktighetsprincipen ska tillämpas enligt tydlig praxis vad gäller Natura 2000-områden. Vid bristande kunskap eller om tvivel föreligger, ska ansökan avslås. Vi menar vidare att det inte är visat att kraven i

utvinningsavfallsförordningen och i 2 kap. MB är uppfyllda. Tillstånd kan därmed inte lämnas till verksamheten.

3.2. *Natura 2000*

3.2.1. *Otillräckligt underlag för fullständig prövning av verksamheten*

Vi delar inte mark- och miljödomstolens bedömning att det material som ligger till grund för prövningen är tillräckligt för att det ska gå att göra en fullständig prövning av verksamheten. Vi anser att det, i motsats till vad domstolen menar, kvarstår sådana vetenskapliga tvivel avseende verksamhetens påverkan på Natura 2000-området att verksamheten inte kan tillåtas, och vidare att detta är uppenbart från underlaget och utifrån vad som framkommit under huvudförhandlingen.

Det är enligt Naturvårdsverkets bedömning inte möjligt att göra en fullständig exakt och slutlig prövning, som skingrar varje vetenskapligt tvivel i fråga om verksamhetens påverkan på Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem (SE0820430), om inte prövningen omfattar alla delar av den sökta verksamheten¹. Eftersom efterbehandlingsåtgärderna återigen² har satts på provotid har det inte varit möjligt för mark- och miljödomstolen att väga in verksamhetens alla aspekter, och därmed samlat pröva återverkningarna på det skyddade området.

Denna aspekt av Natura 2000-prövningen får än större betydelse eftersom bolaget inte kunnat läka den kritik rörande efterbehandlingen som framförts av motparterna i såväl skriftväxlingen som under huvudförhandlingen. Naturvårdsverket anser att det är visat att det kvarstår vetenskapliga tvivel om de föreslagna efterbehandlingsåtgärderna verkligen kommer att uppnå en tillräcklig skyddsnivå, och därmed vilka utsläpp av metaller och andra miljöstörande ämnen som riskerar att nå Natura 2000-området efter avslutad verksamhet. Inte minst gäller det osäkerheten att nå den angivna minskningen i syrediffusionen genom den ”kvalificerade moräntäckningen” av gråbergssupplaget och mer än hälften av sandmagasinet samt om den minskningen är tillräcklig. Se även punkten 3.3 nedan för mer detaljer.

Mark- och miljödomstolen har, enligt vår bedömning, felaktigt lämnat ett tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna trots att det saknats tillräckligt underlag för att kunna bedöma om förutsättningar finns för tillståndet.

3.2.2. *Driftsskedet*

Naturvårdsverket delar inte domstolens uppfattning att villkoren i domen avseende utsläpp till vatten skyddar mot risk för otillåten påverkan på Natura 2000-området i driftsskedet.

¹ se Högsta Domstolens beslut 2013-06-18 i mål nr T 3158-12

² Koncessionsnämnden beslutade redan 1989-06-22 (nr 84/89) om ett provotidsförfarande beträffande efterbehandlingsteknik för gråbergsdeponierna och utredningarna fortsatte med stöd av 2005 års tillstånd. Enligt bolagets egen uppfattning var den provotid som sedan föreskrevs i domen den 25 januari 2008 generöst tilltagen. Bolaget begärde trots det att tiden för att ge in utredningar och villkorsförslag ytterligare flyttades fram till senast den 28 februari 2016 vilket överensstämmer (sånär som på en dag) med utredningstiden i nu överklagad deldom. Även efterbehandlingen av sandmagasinet omfattas av utredningsvillkor sedan tidigare prövningar.

Naturvårdsverket samt HaV har under processen framfört att en förutsättning för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås i de utpekade naturtyperna Mindre vattendrag (3260) respektive Större vattendrag (3210) är att god eller hög ekologisk status och god kemisk status enligt vattenförvaltningen uppnås eller bibehålls. I vattenmyndighetens förslag till klassning (2014) av statusen för ytvattenförekomster bedöms samtliga här berörda vattendrag som påverkas av verksamheten (Lina älv, Vassaraälv, Leipojoki, Myllyjoki samt Sakajoki) ha en måttlig ekologisk status.

Naturvårdsverket vill understryka att bräddningen av vatten under driftfasen behöver regleras med villkor som säkerställer att inga ekologiska effekter sker på organismer eller på recipientens ekosystem.

Enligt Naturvårdsverkets bedömning har mark- och miljödomstolen i denna del felaktigt lämnat ett tillstånd enligt Natura 2000-bestämmelserna, eftersom det kvarstår tvivel om att de villkorsnivåer som domstolen föreskrivit är tillräckliga för att inte ge en otillåten påverkan på Natura 2000-området.

3.2.3. Skedet efter stängningen av avfallsanläggningarna

Vi anser, till skillnad från mark- och miljödomstolen, att bolaget inte har visat eller ens gjort troligt att de föreslagna efterbehandlingsåtgärderna kommer att reducera metalläckaget till en nivå som medför att gynnsam bevarandestatus skulle kunna upprätthållas i Natura 2000-området efter att verksamheten och avfallsanläggningarna har stängts. Bolaget har inte visat att det i tillräcklig grad kan reducera syrenedträngningen, vilken leder till oxidering av sulfider i avfallet och därmed till metalläckaget, genom den kvalificerade täckningen av deponierna med potentiellt syrabildande gråberg och del av sandmagasinet. Efter att deponierna med gråberg har efterbehandlats och stängts och dagbrotten har fyllts och börjat brädda, efter ca 100 år, kommer nedströms liggande vattenförekomster att ta emot detta metalläckage.

Naturvårdsverket anser inte att det är acceptabelt att såsom mark- och miljödomstolen gjort, göra bedömningen att det finns förutsättningar för fastläggning av metaller i dagbrotten eller, om fastläggningen inte blir tillräcklig, att det skulle kunna finnas passiva eller konventionella metoder för någon i framtiden att genomföra som medför att eventuell påverkan på Natura 2000-området skulle kunna "bli acceptabel". En sådan bedömning uppfyller inte kraven i utvinningsavfallsförordningen (se bl.a. 25 § 4 p. d)) och är heller inte i linje med principen om att förorenaren ska betala (PPP).

Det saknas underlag i målet om dessa metoder som mark- och miljödomstolen avser, dess funktion, effekt eller kostnader för inverstering och för drift. Det finns vidare inget åtagande av verksamhetsutövaren om att genomföra dessa åtgärder. Det beräknas att komma ta 93 år att fylla upp Atitikdagbrottet. Först därefter kommer det att brädda till vattendragen som ligger nedströms. Kostnaderna och vidtagande av de åtgärder som domstolen förutsätter kommer att kunna sättas in om det bräddade dagbrottsvattnet medför oacceptabel påverkan på Natura 2000-området, kommer då att belasta samhället. En sådan

överlåtelse av kostnader och åtgärder på kommande generationer är inte förenlig med principen om att förorenaren betalar.

Genom att hänvisa till att metoder finns att tillämpas för någon i framtiden, om det behövs, konstaterar även mark- och miljödomstolen själv att de åtgärder för stängning av avfallsanläggningarna som tillståndet medför kan vara otillräckliga. Domstolen visar därmed att den hyser vetenskapliga tvivel avseende verksamhetens påverkan på Natura 2000-området.

3.3. Stängningen av avfallsanläggningarna med utvinningsavfall

Naturvårdsverket delar inte mark- och miljödomstolens uppfattning att bolaget på ett godtagbart sätt har visat att det är möjligt att efterbehandla gråbergsdeponierna och sandmagasinet på ett sätt som gör att påverkan från deponierna efter att de är stängda blir acceptabel.

3.3.1. Det provisoriska villkoret P1

Naturvårdsverket har inget att invända mot att provisoriska villkor angående avfallshanteringen föreskrivs för åtgärder som bolaget beskrivit i avfallshanteringsplanen under förutsättning att dessa åtgärder är tillräckliga. Vi har redogjort för denna inställning i vårt yttrande från 26 mars 2014. Vi anser dock att det provisoriska villkoret P1 inte uppfyller dessa förutsättningar och inte omfattar all s.k. kvalificerad täckning. Dessutom ger inte det angivna funktionskravet en tillräcklig begränsning av utlakningen till recipienten.

Det saknas i såväl underlaget som i deldomen en redogörelse som visar att bolaget har kunskap, material och metoder för att genomföra åtgärder för kvalificerad täckning av potentiellt syrabildande gråberg som begränsar syrenedträngningen genom tätskiktet till mindre än 1 mol O₂/m² per år. Detta funktionskrav angav bolaget slutligen under huvudförhandlingen. I den överklagade domen konstaterar mark- och miljödomstolen också att bolagets förslag till täckning inte uppfyller detta funktionskrav. Vidare konstaterar domstolen att bolaget har antytt att det är svårt att med den tillgängliga moränen åstadkomma den låga hydrauliska konduktivitet som beräkningarna förutsätter. Detta framgick redan i underlaget. Trots dessa brister i underlaget har domstolen föreskrivit ett provisoriskt villkor för kvalificerad täckning av gråbergsdeponierna med ett funktionskrav som begränsar syrenedträngningen .

Det provisoriska villkoret P1 är dessutom begränsat till att gälla täckning av deponier med potentiellt syrabildande gråberg, trots att bolaget har uppgett att samma kvalificerade täckning ska användas för täckning av ca 900 ha av sandmagasinet (dammar och samt ett stycke in på sandmagasinet)³. I domskälen anges att den kvalificerade täckningen av de delar av sandmagasinet som inte kommer att vara vattenmättade ska täckas med samma metod som för HS-magasinet. Vi kan inte se att det finns stöd i underlaget för den uppfattningen utan detta är förmodligen en sammanblandning av mark- och miljödomstolen.

Förutom att det provisoriska villkoret inte motsvaras av åtgärder som redogjorts för i avfallshanteringsplanen, anser vi att funktionskravet om mindre än 1 mol

³ Aktilaga 48, bilaga 10 Reviderad avfallshanteringsplan s. 97.

O_2/m^2 per år inte begränsar syrenedträngningen tillräckligt mycket. Villkoret medför inte att metallbelastningen av läckaget till recipienten reduceras i tillräcklig omfattning, vilket vi redogör för i följande avsnitt, 3.3.2.

3.3.2. Påverkan på vattendragen efter stängning av avfallsanläggningarna

Naturvårdsverket delar inte mark- och miljödomstolens bedömning att bolaget på ett godtagbart sätt har visat att påverkan på recipienterna efter att avfallsanläggningarna har stängts blir acceptabel. Vi konstaterar att det saknas en bedömning i underlaget av hur det blir möjligt att upprätthålla god ekologisk status i vattenförekomsterna i recipienterna efter att avfallsanläggningarna har stängts. Bolaget har inte bedömt påverkan i recipienten utifrån ekologisk status utan endast utifrån kemisk status förutom för koppar för Lina älv. Bolaget konstaterar att ytvattenförekomsterna som påverkas av verksamheten har klassningen måttlig ekologisk status, en status som inte ändras i vattenmyndighetens förslag till ny statusklassificering 2015.

Efter stängningen av sandmagasinet beräknar bolaget, med en syrenedträngning som begränsas till mindre än $1 \text{ mol } O_2/m^2$ per år, att halterna av arsenik och zink blir så höga i Leipojoki att de villkorsnivåer för årsmedelvärde som HaV yrkade under huvudförhandlingen överskrids. Halterna av arsenik och uran blir högre än nivåerna för god status för särskilt förorenande ämnen enligt HaV:s förslag till ändringar i föreskrifterna HVMFS 2013:19 om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten⁴. En ytvattenförekomst med sådant vatten skulle därmed klassas som sämre än god ekologisk status, dvs. sämre än miljökvalitetsnormen. Efter stängningen av deponierna med potentiellt syrabildande gråberg kommer lakvattnen från deponierna att ledas till Aitikdagbrottet, som när det är fyllt kommer att brädda till Lina älv. Lina älv har då redan tagit emot lakvattnet från det efterbehandlade sandmagasinet. Den sammanlagda mängden koppar och zink som då kommer att tillföras Lina älv från de stängda deponierna med gruvavfall (gråbergsdeponier och sandmagasin) kommer som årsmedelvärde (beräknat på medelflödet i älven) att överstiga HaV:s föreslagna villkorsnivåer. Det går inte att se att bolaget har inkluderat sandmagasinets tillskott i sina beräkningar av halterna i Lina älv. Detta får särskilt effekt på halten av zink.

Naturvårdsverket anser att det kan ifrågasättas om de modelleringar av biotillgänglighet för metaller i recipienten som bolaget har gjort utifrån sammansättningen i vattnen från nuvarande utsläppssituation är tillämpbara i långtidsscenario. Naturvårdsverket anser, i likhet med vad HaV framförde vid huvudförhandlingen, att det får förutsättas att det i långtidsscenario kommer att vara ett mjukt vatten som kommer att ta emot metallläckaget från de stängda deponierna. Vidare anser vi att modelleringarna för koppar och zink ska utföras med en säkerhetsfaktor på 2 i enlighet med HaV:s tidigare nämnda remiss (om ändringar i föreskrifterna HVMFS 2013:19 om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten) istället för 1 så som i bolagets modelleringar. Vid extrapolering från modell till verklighet föreligger alltid ett

⁴ <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/vart-uppdrag/remisser-fran-hav/remisser/2014-07-08-remiss-gallande-foreskrift-om-klassificering-och-miljokvalitetsnormer-for-ytvatten.html>

visst mått av osäkerhet. Den härrör dels från naturlig variation, dels från kända och okända parametrar som inte beskrivs i den tillämpade modellen.

Naturvårdsverket anser inte heller att det är förenligt med gällande rätt att som mark- och miljödomstolen bedöma påverkan på vattendragen som acceptabel utan att beakta om påverkan medför att vattendraget kan uppnå god ytvattenstatus och därmed säkerställa gynnsam bevarandestatus. Domstolen har inte beaktat att de haltnivåer i recipienten som HaV har yrkat som villkorsförslag även ska beaktas efter att anläggningarna har stängts. Domstolen konstaterar själv att det föreligger risk för påverkan från koppar i det långsiktiga perspektivet i Lina älv nedströms Aitikdagbrottet, och även i Myllyjoki nedströms Salmijärvidagbrottet. Domstolen har dock inte gjort någon bedömning av vilken utsläpps begränsning som behövs för att verksamheten inte ska motverka att miljökvalitetsnormerna för vatten följs och för att gynnsam bevarandestatus ska kunna upprätthållas i de vattendrag som utgör Natura 2000-område. Båda dessa uppgifter ska enligt Naturvårdsverket framgå av avfallshanteringsplanen enligt 25 § 4 utvinningsavfallsförordningen.

3.3.3. Underlag saknas för att kunna föreskriva ett villkor med funktionskrav

Naturvårdsverket anser att det inte är möjligt att på befintligt underlag föreskriva ett funktionskrav för den kvalificerade täckningen av gråbergsdeponierna och sandmagasinet. Visserligen skulle det gå att beräkna vilken syrenedträngning genom den kvalificerade täckningen (av gråbergsdeponierna och sandmagasinet) som skulle vara tillräckligt låg för att säkerställa att påverkan på vattenförekomsterna skulle bli förenlig med miljökvalitetsnormerna för vatten och gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-området. Men som vi har redogjort för i tidigare avsnitt har bolaget inte kunnat visa att deras föreslagna utformning av den kvalificerade täckningen åstadkommer den reducering av syrenedträngning till mindre än 1 mol O₂/m² per år som de slutligen anger som sitt funktionskrav. Så även om nivån för ett funktionskrav skulle kunna beräknas för den kvalificerade täckning så finns inte underlag för hur den skulle utformas eller för att bedöma om bolaget har kunskap, material och metoder för att genomföra åtgärder som uppnår funktionskravet.

3.3.4. Krav enligt utvinningsavfallsförordningen och 2 kap. MB

Vi delar inte mark- och miljödomstolens bedömning, att avfallshanteringsplanen uppfyller kraven i utvinningsavfallsförordningen, särskilt bestämmelserna i 25 § 4 p. och 71 §.

Det anges i utvinningsavfallsförordningen att planen ska innehålla de åtgärder för stängning som följer av bl.a. 25 § 4 p. i förordningen dvs. en precisering av vilken miljö kvalitet som ska uppnås, vilka åtgärder som ska genomföras för att uppnå denna miljö kvalitet och den uppföljning, inklusive ytterligare avhjälpandeåtgärder, som behövs. Av vad vi har framfört i tidigare avsnitt framgår att avfallshanteringsplanen inte innehåller dessa uppgifter.

Kraven i utvinningsavfallsförordningen kan vidare ses om preciseringar av kraven i 2 kap. MB. Vi menar att det inte är visat att bolaget kommer att vidta tillräckliga försiktighetsmått och använda bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § MB.

3.4. Ekonomisk säkerhet

Vi anser att det provisoriska villkor om ekonomisk säkerhet (P 9) som mark- och miljödomstolen beslutat strider mot gällande rätt. I 16 kap. 3 § andra stycket MB anges att säkerheten vid varje tid ska tillgodose det aktuella behovet av efterbehandling. För en ny verksamhet måste således säkerheten finnas när tillståndet tas i anspråk. Detta har bekräftats i praxis (MÖD 2003:135). I artikel 14 i utvinningsavfallsdirektivet (2006/21) anges att "innan verksamhet som omfattar uppsamling eller deponering av utvinningsavfall inleds ska den behöriga myndigheten kräva en finansiell säkerhet". Vi anser att direktivet måste tolkas som att säkerheten i vart fall måste vara godkänd innan tillståndet tas i anspråk. För befintlig verksamhet som utökas måste på samma sätt en kompletterande säkerhet vara godkänd då den tillkommande verksamheten påbörjas.

För Aitik finns en befintlig säkerhet som uppgår till 660 miljoner kronor. Denna säkerhet är emellertid otillräcklig för redan det befintliga efterbehandlingsbehovet, utan hänsyn tagen till den nu ansökta tillkommande verksamheten. Vid den tidpunkt då det nya tillståndet tas i anspråk finns det således inte en säkerhet som motsvarar kraven i 16 kap. 3 § andra stycket.

Mark- och miljödomstolen har i domskälen angett (s. 162 f.) att det är tillräckligt att säkerheten ställs inom fyra månader efter det att tillståndet tagits i anspråk. Redan detta menar vi är i strid mot gällande rätt, enligt vad som anförts ovan. I villkor P 9 i domslutet används dock inte begreppet "ställs". Det ges i villkoret heller inte någon tidpunkt för när säkerheten ska vara ställd, godkänd eller finnas. I villkoret anges istället att den kompletterande säkerheten ska ges in till mark- och miljödomstolen för prövning senast fyra månader från lagakraftvunnen tillståndsdom. Det är alltså endast ingivandet som regleras med en tidpunkt. En prövning av säkerhet kan, enligt vår erfarenhet, ta lång tid. Vid den tidigare prövningen av verksamheten vid Aitikgruvan (mål nr M 2498-06, Umeå tingsrätt) dröjde det drygt fem år innan en godkänd ekonomisk säkerhet fanns på plats. Den överklagade domen innebär därför att verksamheten under en obestämd tid kan komma att bedrivas utan att tillräcklig säkerhet finns. Detta strider mot såväl svensk lagstiftning som mot bakomliggande EU-direktiv.

Eftersom tillräckliga åtgärder för stängning avfallsanläggningarna inte har beskrivits finns heller inte förutsättningar för att kunna beräkna storleken på den ekonomiska säkerheten. Vi anser därför att det inte går att bedöma om storleken på den ekonomiska säkerheten som mark- och miljödomstolen har fastställt i det provisoriska villkoret är tillräcklig.

3.5. Energi

Naturvårdsverket anser att energifrågan inte har utretts i tillräcklig omfattning vid prövningen i mark- och miljödomstolen för att kunna bedöma om bolaget har vidtagit skäligen åtgärder för att minimera sin energianvändning. Vi yrkar därför att det ska föreskrivas om ett utredningsvillkor. Med utredningen som grund kan det avgöras vilka energieffektiviseringsåtgärder som är rimliga att kräva att bolaget ska genomföra. Det av mark- och miljödomstolen fastställda villkoret 28 kan kvarstå då det rör den löpande uppföljningen av energiåtgången i förhållande till produktionen av slig och malm. Beroende på vad som

framkommer vid utredningen kan villkoret komma att behöva kompletteras med villkor rörande genomförande av specificerade energieffektiviseringsåtgärder.

4. PRÖVNINGSTILLSTÅND

Naturvårdsverket yrkar att prövningstillstånd ska meddelas då det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till samt att det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till. Vi menar, som anförts ovan, att det saknats tillräckligt underlag för att säkerställa att någon påverkan inte kommer att ske på närliggande Natura 2000 områden. Vi menar vidare att frågor av avgörande betydelse för prövningen av tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB inte kan skjutas upp. Vid osäkerhet om påverkan ska tillstånd enligt gällande praxis inte meddelas. Det överklagade avgörandet avviker från denna praxis. Det finns också anledning att betvivla riktigheten av att utan närmare angiven grund peka på möjligheten att i framtiden vidta ytterligare försiktighetsåtgärder, utan att ange vilka dessa metoder är, vem som ska ansvara för vidtagandet av åtgärder och vem som ska stå kostnaden. Den överklagade domen kan tolkas som att detta ansvar läggs på staten.

Riktigheten i den överklagade domen går också att betvivla när det gäller frågan om ekonomisk säkerhet. Vi anser att det strider mot gällande rätt att endast kräva att säkerheten ska vara inlämnad för prövning senast fyra månader efter det att tillståndet vunnit laga kraft.

Det är vidare av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt. Det är bl.a. viktigt för framtida rättstillämpning att få prövat hur efterbehandlingsfrågorna ska bedömas i ljuset av Natura 2000 bestämmelserna och utvinningsavfallsförordningen.

5. INHIBITION

Vi motsatte oss i underinstansen det av bolaget yrkade verkställighetsförordnandet. Detta gjorde vi då vi bedömde att förutsättningar saknades för ett sådant förordnande. Denna bedömning kvarstår.

Mark- och miljödomstolen har meddelat ett verkställighetsförordnande, utan att därtill koppla något krav på ekonomisk säkerhet (annat än för vattenverksamhet). Som angetts ovan under 3.4 så är den nu befintliga ekonomiska säkerheten om 660 miljoner kronor otillräcklig redan för att motsvara dagens efterbehandlingsmetod. Mark- och miljödomstolen har i det provisoriska villkoret fastställt den totala summan till 1 819 miljoner kronor. Huvuddelen av den provisoriska slutsumman återstår således att ställa. Syftet med en ekonomisk säkerhet är att det vid varje tillfälle ska finnas tillräckliga medel för avslutande och efterbehandling av verksamheten. Så blir inte fallet om verksamheten får påbörjas i enlighet med vad domstolen beslutat. Konsekvensen av att domen är förenad med ett verkställighetsförordnande är att tillståndet kan tas i anspråk och den nya verksamheten påbörjas utan att säkerhet för dessa

åtgärder ställts. Det strider mot 16 kap. 3 § MB och den praxis som utvecklats på området. Vi menar därför och har yrkat att verksamheten inte får påbörjas förrän den ekonomiska säkerheten har godkänts. Vi yrkar följaktligen också att verkställighetsförordnandet ska inhiberas.

Beslut om detta yttrande har fattats av biträdande avdelningschef Rikard Janson.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit sektionschefen Linda Nilsson, handläggarna Krister Mild, Sven Bomark och Ann-Marie Fällman, samt miljöjuristen Camilla Lindholm, den sistnämnda föredragande.

För Naturvårdsverket

Rikard Janson

Camilla Lindholm